

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ: *Διοίκησης και Οικονομίας*

ΤΜΗΜΑ: *Εμπορίας και Διαφήμισης*

Πτυχιακή Εργασία με τίτλο:

<<Δραχμή ή Ευρώ – Υπέρ και Κατά>>

Υλοποίηση Εργασίας: Καλιμαγκίνα Αικατερίνη

A.M.:089/02

Επιβλέπων Καθηγητής : Μαυρίδης Σάββας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2012

Την παρούσα εργασία
την αφιερώνω στην οικογένεια μου.

Πρόλογος

Η εμπειρία της Ελλάδας στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από μια σειρά θεαματικών αλλαγών προς όφελος της χώρας με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία και η χώρα συνολικά σημείωσαν αλματώδη πρόοδο, με αποκορύφωμα την έναρξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την καθιέρωση του ευρώ ως επίσημου νομίσματος.

Αυτήν την αλματώδη πρόοδο έρχεται τώρα ,εν έτη 2012 ,να αντικαταστήσει μια θλιβερή κάμψη της οικονομίας προερχόμενη από την κάκιση διαχείριση κεφαλαίου του κράτους που οι Έλληνες πολίτες καλούνται να αντιμετωπίσουν αμεσότητα.

Πινάκας Περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

- Εισαγωγικά.....σελ.7
- Η Ελλάδα στην ΕΕ..... σελ.9
- Σύνοψη.....σελ.11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- Διεθνές Εμπόριο και Συναλλαγματική Ισοτιμία. Η Περίπτωση της Ευρωζωνης.....σελ.13
- Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση & η Συμβολή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης στην Ελληνική Οικονομία& Ανάπτυξη..... σελ.23
- Η Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας τα Τελευταία 10 Χρονια.....σελ.31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΥΡΩ Η΄ ΔΡΑΧΜΗ – ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ

- Ενιαίο Νόμισμα.....σελ.39
- Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας σελ.40
- Παρουσίαση Ερευνα.....σελ.41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

- Δείγμα Ερωτηματολογίου.....σελ.47
- Συμπεράσματα Ερωτηματολογίων.....σελ.48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

- Τελικά Συμπεράσματα.....σελ.49
- Επιλογος.....σελ.50
- Βιβλιογραφία.....σελ.53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1⁰

1.1 Εισαγωγικά

Διανύουμε μια περίοδο όπου στην καθημερινότητα μας αιωρείται το ερώτημα Δραχμή ή Ευρώ, χωρίς όμως κανένας να μπορεί να απαντήσει με βεβαιότητα αυτό το δίλλημα. Στην παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο << Δραχμή ή Ευρώ – Υπέρ και Κατά >> πρόκειται να γίνει μια εκτενής ανάλυση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της ένταξης των χωρών αλλά και της δημιουργίας της ΕΕ, οι επιπτώσεις ένταξης καθώς επίσης θα αναφερθούν και οι ενδεχόμενες επιπτώσεις της παραμονής μας ή εξόδου από το Ευρώ. Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μια αναφορά στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τους λόγους ‘δημιουργίας’ της ενιαίας αγοράς, τους λόγους ένταξης της Ελλάδας, τα οφέλη και τα προβλήματα.

Η ΕΕ έχει δημιουργήσει μια εσωτερική αγορά με ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, διαθέτει κοινή αγροτική και αλιευτική πολιτική και κοινή εμπορική πολιτική προς τις τρίτες χώρες, όπως επίσης και περιφερειακή πολιτική για την υποστήριξη των φτωχότερων περιφερειών της. Επιδιώκει να αποτελέσει ένα Χώρο Ελευθερίας, Ασφαλείας και Δικαιοσύνης, για τον οποίο τα κράτη μέλη της συνεργάζονται στενά επί πολιτικών σχετικά με ελέγχους στα σύνορα (εσωτερικά και εξωτερικά), το άσυλο, τη μετανάστευση, τη δικαστική συνεργασία σε αστικές και ποινικές υποθέσεις και την αστυνομική συνεργασία. Στο πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης εισήγαγε ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, που έχει υιοθετηθεί από δεκαεπτά κράτη μέλη μέχρι σήμερα. Επίσης προωθεί μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, προς το παρόν σε διακυβερνητικό επίπεδο.

Ένας από τους βασικούς στόχους της ΕΕ είναι η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο στο εσωτερικό όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, όλα αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνονται σε ένα ενιαίο έγγραφο, τον

Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Τα θεσμικά της όργανα έχουν νομική υποχρέωση να σέβονται τα δικαιώματα αυτά ,το ίδιο και τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η ενιαία αγορά ,στην οποία μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα άνθρωποι , προϊόντα , κεφάλαια και υπηρεσίες αποτελεί τον κύριο μοχλό της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ένας από τους βασικούς στόχους της ΕΕ είναι η ανάπτυξη αυτού του τεράστιου πόρου, ώστε οι Ευρωπαίοι να μπορούν να αντλούν τα περισσότερα δυνατά οφέλη.

Η ΕΕ ,καθώς διευρύνεται συνεχώς ,καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια υπέρ της διαφάνειας και δημοκρατικότητας των θεσμικών της οργάνων. Έτσι, δόθηκαν περισσότερες εξουσίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ,που εκλέγεται με άμεση καθολική ψηφοφορία, ενώ ενισχύθηκε ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων , τα οποία συνεργάζονται με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Τέλος οι Ευρωπαίοι πολίτες διαθέτουν ολοένα και περισσότερα μέσα για να συμμετέχουν στη διαμόρφωση των διάφορων ευρωπαϊκών πολιτικών.

Ο στόχος της ελληνικής κυβέρνησης και ειδικότερα του τότε πρωθυπουργού (Κ.Καραμανλη) ήταν η ενσωμάτωση της χώρας στην Ευρωπαϊκή κοινότητα ως πλήρες μέλος. Πράγματι, η αίτηση για πλήρη ένταξη υποβλήθηκε στις 12 Ιουνίου 1975 ,με επιστολή που ο Κ.Καραμανλής απεύθυνε στον τότε πρόεδρο του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας , Υπουργό Εξωτερικών της Ιρλανδίας G.Fitzgerald.

Οι λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα επέλεξε την πλήρη ένταξη της στην Κοινότητα μπορούν να συνοψιστούν στους εξής:

- Θεώρησε την Κοινότητα ως το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και θεσμούς.
- Επιδίωκε την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της θέσης της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα καθώς και της <<διαπραγματευτικής της δύναμης>>, ιδιαίτερα σε σχέση με την Τουρκία η οποία εμφανιζόταν ως η μείζων

απειλή για την Ελλάδα μετά την εισβολή και κατάληψη μέρους της Κύπρου (Ιούλιος 1974).Στα πλαίσια αυτά ,η Ελλάδα επεδίωκε επίσης την χαλάρωση της έντονης εξάρτησης που είχε αναπτύξει μεταπολεμικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ).

- Θεώρησε την ένταξη στην Κοινότητα ως ισχυρό παράγοντα που θα συνέβαλε στην ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

- Επιθυμούσε ως ευρωπαϊκή χώρα, να είναι <<παρούσα>> και να επηρεάσει τις διεργασίες για την ευρωπαϊκή κοινοποίηση και το πρότυπο της Ευρώπης ,στο οποίο η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες δομήθηκαν με νέα θεσμικά και πολιτικά υλικά σε σχέση τόσο την πολιτεία όσο και τη διεθνή κοινότητα και συγκροτήθηκαν στη λογική μιας υπεράριθμης οργάνωσης. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση εξελίσσεται έτσι στο πλαίσιο μιας υπερεθνικής οργάνωσης, η οποία επιβάλλει τη λειτουργία της στην πράξη, γίνεται δε συγχρόνως ως συνείδηση στο ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα. Υπό αυτούς τους όρους ,η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρεί σε βάθος ,διευρύνεται κατά κύματα και ωριμάζει διαρκώς (Παπαδημητρίου, 2003) .Η μεγάλη τομή στο εγχείρημα που εξετάζουμε έγινε ωστόσο με την υιοθέτηση και διείδυση συνταγματικών αρχών και θεσμών στην Ένωση. Αυτή η διεργασία χρονολογείται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, συναντάται δε έκτοτε σε όλες τις αναθεωρήσεις των Συνθηκών.

1.2 Η Ελλάδα στην ΕΕ

Σε περιπτώσεις χωρών όπως αυτή της Ελλάδας, της Ιταλίας ,Πορτογαλίας και Ισπανίας , οι οποίες έχουν πρόσφατο ιστορικό σχετικά υψηλών ρυθμών πληθωρισμού ,ένα από τα σημαντικότερα οφέλη λόγω της συμμετοχής στην ΟΝΕ ήταν η αύξηση της αξιοπιστίας επειδή διασφαλίστηκε χαμηλότερους πληθωρισμούς σε σχέση με την περίοδο κατά την οποία η άσκηση της νομισματικής πολιτικής ήταν στη δικαιοδοσία των εθνικών αρχών. Καθώς διαμορφώθηκαν σε χαμηλά επίπεδα και σταθεροποιήθηκαν τόσο ο πληθωρισμός όσο και η πληθωριστικές προσδοκίες ,σχεδόν εξαλείφτηκαν οι διαφορές των ονομαστικών επιτοκίων μεταξύ αυτών των χωρών και των χωρών με ιστορικό σχετικά χαμηλών

ρυθμών πληθωρισμού ,όπως η Γερμανία. Επίσης ,δεν υπάρχει πλέον κίνδυνος υποτίμησης των νομισμάτων μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στη νομισματική ένωση ,ούτε και το αντίστοιχο “ασφάλιστρο κινδύνου” στα επιτόκια. Παράλληλα ,με την υποχώρηση των ονομαστικών επιτοκίων στις χώρες που κατά παράδοση είχαν υψηλό πληθωρισμό, περιορίστηκε και το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους ,με αποτέλεσμα να διευκολυνθεί η δημοσιονομική προσαρμογή και να αποδεσμευτούν πόροι για άλλες χρήσεις. Επιπλέον, σε συνθήκες χαμηλού και σταθερού πληθωρισμού επιμηκύνεται ο χρονικός ορίζοντας για τις οικονομικές αποφάσεις ,γεγονός που ενθαρρύνει το μετασχηματισμό του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η επιμήκυνση του χρονικού ορίζοντα των οικονομικών αποφάσεων και η μείωση των επιτοκίων ευνοούν τις ιδιωτικές επενδύσεις και την ανάληψη κινδύνων, δημιουργώντας έτσι ευνοϊκές προϋποθέσεις για ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης .

Για την Ελλάδα ,η ένταξη στη ζώνη του ευρώ δεν σήμαινε μόνο την απώλεια της ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής – οι συνέπειες της οποίας φάνηκαν καθαρά στη διάρκεια της δεκαετίας του ’80 και στις αρχές της δεκαετίας του ’90 – αλλά και την αύξηση της αξιοπιστίας που συνδεόταν με ένα νομισματικό καθεστώς σταθερού και χαμηλού πληθωρισμού. Κατά την δεκαεπταετία μέχρι το 1994 – έτος κατά το οποίο η Ελλάδα άρχισε να καταβάλλει σοβαρές προσπάθειες για να εκπληρώσει τα κριτήρια ένταξης στη ζώνη του ευρώ- ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ήταν περίπου 20%, ενώ ο μέσος ρυθμός ετήσιος αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ήταν κάτω του 1%. Αντίθετα ,κατά την τελευταία εξαετία ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ξεπέρασε το 4%, ενώ ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ήταν ελαφρά πάνω από το 3%. Η αύξηση της αξιοπιστίας προκύπτει έμμεσα και από τις διαφορές των επιτοκίων. Το 1997 ,όταν για πρώτη φορά εκδόθηκε δεκαετές ομόλογο του Ελληνικού Δημοσίου στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά, η διαφορά αποδόσεων μεταξύ αυτού του ομολόγου και του συγκρίσιμου γερμανικού ομολόγου ήταν 412 μονάδες βάσης ,ενώ σήμερα είναι μόλις 24 μονάδες βάσης. Ως εκ τούτου ,σύμφωνα με τον διοικητή της τραπεζής της Ελλάδος η εγκατάλειψη της εθνικής νομισματικής πολιτικής δεν συνιστούσε κόστος , αλλά αντίθετα ωφέλεια.

Επιπλέον σύμφωνα με την ίδια πηγή πρόσφατες εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι η χρήση ενιαίου νομίσματος μπορεί να προάγει το εμπόριο και την ανάπτυξη πολύ περισσότερο από ότι ένα καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ διαφορετικών νομισμάτων. Όσον αφορά τη ζώνη του ευρώ ,τα στοιχεία δείχνουν ότι η υιοθέτηση του ευρώ

έχει ήδη αυξήσει τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των μελών της ΟΝΕ κατά 4 – 16% σε σύγκριση με τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η πρόοδος της ολοκλήρωσης στον τομέα του εμπορίου οδηγεί σε μεγαλύτερη συσχέτιση των οικονομικών κύκλων των επιμέρους χωρών, καθώς οι διαταραχές της ζήτησης είναι κοινές και το διακλαδικό εμπόριο είναι μεγαλύτερο ,με αποτέλεσμα να περιορίζεται η ανάγκη για νομισματικές πολιτικές ειδικά σχεδιασμένες για κάθε χώρα.

1.3 Σύνοψη

Ορισμένοι σχολιαστές θέτουν το ερώτημα γιατί χρειάζεται να υπάρχει νομισματική ένωση στην Ευρώπη . Η εφαρμογή ενιαίας νομισματικής πολιτικής κοινής για όλους υπήρξε μέχρι στιγμής πολύ επιτυχημένη ,εξασφαλίζοντας σταθερότητα τιμών, με συνέπεια οι μεταβολές των τιμών να παρέχουν αποτελεσματικότερη πληροφόρηση σχετικά με τις συνθήκες της προσφοράς και της ζήτησης.

Καρπός της αξιοπιστίας της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ είναι τα επιτόκια που βρίσκονται σε ιστορικός χαμηλά επίπεδα σε όλες τις χώρες – μέλη της ζώνης του ευρώ. Όμως, η σταθερότητα των τιμών και τα χαμηλά επιτόκια δεν επαρκούν για την επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στην Ευρώπη , αλλά αποτελούν την απαραίτητη βάση για την οικοδόμηση μιας πιο δυναμικής Ευρώπης. **Οι πρόσφατες εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι σε μια νομισματική ένωση χρειάζεται να υπάρχουν μεγαλύτερη ευεξία και υψηλότερος βαθμός ανταγωνισμού από ότι σε μεμονωμένες χώρες που ασκούν ανεξάρτητη νομισματική πολιτική η καθεμία. Οι ευέλικτες αγορές και η τήρηση αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων δεν είναι πολυτέλεια για τα μέλη μιας νομισματικής ένωσης αλλά εκ των ων άνευ για τη σωστή λειτουργία της ένωσης.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

2.1 Διεθνές Εμπόριο και Συναλλαγματική Ισοτιμία. Η περίπτωση της Ευρωζώνης

Στην παρούσα εργασία με τίτλο «**Διεθνές Εμπόριο και Συναλλαγματική Ισοτιμία. Η περίπτωση της Ευρωζώνης**», γίνεται μια εκτενής ανάλυση της σχέσης της οποίας συνδέει τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων δύο χωρών με τις εισαγωγές – εξαγωγές της μιας χώρας προς της άλλη μελετώντας θεωρητικές και εμπειρικές μεθόδους της διεθνούς βιβλιογραφίας.

Η παρούσα μελέτη εστιάζεται στις εισαγωγές και εξαγωγές των χωρών της Ευρωζώνης από και προς τις ΗΠΑ μιας και αποτελούν η μία για την άλλη το βασικό εμπορικό σύνταίρο. Σημαντικό επίσης στοιχείο των δύο αυτών χωρών είναι ότι και συνολικά δημιουργούν το 58% του παγκόσμιου ΑΕΠ, ενώ παράλληλα το εμπόριό τους κατέχει το 37% του εμπορίου σε ολόκληρο τον κόσμο. Από το σύνολο της εμπειρικής ανάλυσης της παρούσα έρευνας φάνηκε σαφής η κατά κανόνα αρνητική σχέση που συνδέει τη συναλλαγματική ισοτιμία με τις εξαγωγές και η θετική σχέση που τη συνδέει με τις εισαγωγές (Τσαγκαράκη, 2010: 57-58).

Η εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος εισάγει τον αναγνώστη γενικά στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Αναλύει το διεθνές εμπόριο, την αγορά συναλλάγματος, τις μακροοικονομικές πολιτικές, τις επιπτώσεις κινητικότητας κεφαλαίου και άλλες βασικές έννοιες που σχετίζονται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Στο δεύτερο μέρος γίνεται μια ενδελεχής ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας στην επίδραση της συναλλαγματικής ισοτιμίας στον τομέα των εξαγωγών καθώς η ζήτηση και η προσφορά της ποσότητας των εξαγωγών επηρεάζονται από μία ποικιλία παραγόντων όπως είναι εισροές παραγωγικών συντελεστών, η παραγωγικότητα, οι καιρικές συνθήκες, τα αποθέματα των

προϊόντων, τα προσδοκώμενα έσοδα ή η συναλλαγματική ισοτιμία. Επιπλέον στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι πολιτικές συναλλαγματικής ισοτιμίας, οι μακροοικονομικές θεμελιώδης αρχές της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας, ανάλυση του εμπορικού ισοζυγίου και ανάλυση στις εισαγωγές και εξαγωγές των χωρών της Ευρωζώνης από και προς τις ΗΠΑ.

Τέλος, στο τρίτο και τελευταίο μέρος γίνεται μια εμπειρική ανάλυση στοιχείων που συλλέχτηκαν από την Eurostat (Ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία), αφορούν στις εισαγωγές και εξαγωγές των χωρών που ανήκουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) με τις ΗΠΑ για τη χρονική περίοδο Ιανουάριος 2005 - Ιούλιο 2009, οι οποίες είναι εκφρασμένες σε χιλιάδες ευρώ, καθώς επίσης στη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι του αμερικάνικου δολαρίου (EUR/USD) κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Σκοπός Εργασίας

Σκοπός της εργασία είναι η θεωρητική προσέγγιση της διαπίστωσης ή όχι της ύπαρξης σχέσης η οποία συνδέει τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων δύο χωρών με τις εισαγωγές και εξαγωγές της μίας χώρας προς την άλλη καθώς επίσης και η εμπειρική εφαρμογή στατιστικών στοιχείων με χρήση λογαρίθμων που επηρεάζονται οι εισαγωγές και οι εξαγωγές της Ευρωζώνης από και προς τις ΗΠΑ, αλλά και κάθε χώρας-μέλους ξεχωριστά, από τις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας EUR/USD.

Συνάλλαγμα & Διεθνές Εμπόριο

Στην διεθνή βιβλιογραφία έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί για την ερμηνεία του συναλλάγματος. Ως συνάλλαγμα οι απαιτήσεις που είναι εκφρασμένες σε ξένο νόμισμα και είναι πληρωτέες σε αλλοδαπές χώρες. Οι απαιτήσεις αυτές μπορεί να έχουν τη μορφή καταθέσεων όψεως σε ξένες τράπεζες, συναλλαγματικών ή επιταγών (Τσαγκαράκη, 2010: 8).

Από την άλλη συναλλαγματική ισοτιμία ορίζεται ως η τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά συναλλάγματος δείχνοντας την σχέση με την οποία

αλληλεπιδρούν δύο νομίσματα (Καραντώνης, 2005). Άλλη μια σχέση που σχετίζεται με την ισοτιμία συναλλάγματος είναι το διεθνές εμπόριο. καθώς λόγω της δύσκολης διεθνούς οικονομικής συγκυρίας, ο όγκος των συναλλαγών έχει υποστεί σημαντική πτώση. Το διεθνές εμπόριο αφορά στα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα, αγροτικά και ορυκτά, στα βιομηχανικά προϊόντα και στις υπηρεσίες. Διέπεται από την αρχή της συμπληρωματικότητας και την αρχή του ανταγωνισμού. Ιστορικά στοιχεία του διεθνούς εμπορίου, τεχνολογικές εξελίξεις, η παγκοσμιοποίηση, πολιτισμικές εξελίξεις αποτελούν βασικές συνιστώσες της φύσης του εμπορίου. Οι βασικότερες μεταβολές που συντελέστηκαν λόγω των παραπάνω παραγόντων ήταν η απώλεια της εθνοκεντρικής οργάνωσης του εμπορίου, η ανάδειξη οικονομικών υποκειμένων που οργανώνονται και ενεργούν υπερεθνικά και η παγκόσμια οργάνωση της αγοράς (Τσαγκαράκη, 2010: 9-10).

Αγορά Συναλλάγματος και Συναλλαγματικές Ισοτιμίες

Στη σύγχρονη κοινωνία, η αγορά ξένου συναλλάγματος, δηλαδή η αγοραπωλησία ξένων νομισμάτων, είναι πλέον πολύ πιο οικεία στους πολίτες. Ο τρόπος που χρησιμοποιείται κάθε εθνικό νόμισμα από τους κρατικούς μηχανισμούς, για την εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών αναγκών, διαφέρει από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις τρέχουσες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Πολλοί συναλλασσόμενοι στη συναλλαγματική αγορά προβαίνουν σε αγοραπωλησίες νομισμάτων για να διεκπεραιώσουν τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Οι εξαγωγείς προϊόντων για παράδειγμα, που συναλλάσσονται με εμπόρους άλλων κρατών, πρέπει να διαθέτουν συνάλλαγμα για πραγματοποιήσουν τις εμπορικές τους κινήσεις.

Το διακριτικό χαρακτηριστικό της αγοράς συναλλάγματος είναι η πλήρης ανταγωνιστικότητα, σε ότι αφορά στην ομοιογένεια του προϊόντος (χρήμα), το οποίο ωστόσο, έρχεται σε αντίθεση με το δεύτερο χαρακτηριστικό αυτής της αγοράς, όπου ο τόπος ανταλλαγής δεν είναι αυστηρά προκαθορισμένος. Για να υπάρξει εύρυθμη λειτουργία της αγοράς

συναλλάγματος εξαρτάται από την καλή οργάνωση και συνεργασία των τραπεζικών συστημάτων των διαφόρων χωρών. Σημαντικό ρόλο στο σημείο αυτό παίζουν οι διεθνείς πληρωμές και η διακίνηση κεφαλαίων γίνονται με τη μεσολάβηση των κεντρικών και εμπορικών τραπεζών αυτών των χωρών. Ο μεγαλύτερος όγκος συναλλαγών σε συνάλλαγμα διεξάγεται από ένα μικρό αριθμό κέντρων χρηματοδότησης ορισμένων χωρών, οι οποίες διαθέτουν καλά οργανωμένα τραπεζικά συστήματα και τράπεζες με μεγάλο κύκλο εργασιών σε διεθνές επίπεδο. Έτσι λοιπόν συμπεραίνει κανείς ότι η αγορά συναλλάγματος μίας χώρας αποτελείται από τις εμπορικές τράπεζες. Επομένως μία τράπεζα έχει το ρόλο του εμπόρου συναλλάγματος (Τσαγκαράκη, 2010: 14-16).

Οι συναλλαγές μεταξύ των τραπεζών και των χρηματιστών αποτελούν τη *χονδρική ή διατραπεζική αγορά* και αντίστοιχα οι συναλλαγές μεταξύ τραπεζών και ιδιωτών το *λιανικό εμπόριο συναλλάγματος*. Οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να εκτελούν τις πληρωμές τους σε συνάλλαγμα με την έκδοση προσωπικών επιταγών σε ξένες τράπεζες, στις οποίες διατηρούν καταθέσεις συναλλάγματος (Τσαγκαράκη, 2010:17).

Υπάρχουν διάφορες διακρίσεις στην αγορά συναλλάγματος όπου γίνεται χρήση μίας σειράς εννοιών όπως είναι η σταυροειδής ισοτιμία που ορίζεται η σχέση ανταλλαγής δύο νομισμάτων που προκύπτει με έμμεσο τρόπο από τις ισοτιμίες δύο άλλων νομισμάτων και η βασική ισοτιμία αφορά στη σχέση ανταλλαγής μεταξύ εγχώριου νομίσματος και μίας άλλης κυκλοφορίας, η οποία αποφασίζεται από τις κυβερνήσεις. Επίσης οι συναλλαγματικές ισοτιμίες διακρίνονται σε *όψεως* και *προθεσμίας*. Οι πρώτες διαμορφώνονται στην αγορά όψεως, όπου η πώληση και η αγορά συναλλάγματος διεκπεραιώνονται άμεσα. Ενώ, οι δεύτερες διαμορφώνονται στην αγορά προθεσμίας, όπου η παράδοση της αγοραζόμενης ή πωλούμενης ποσότητας συναλλάγματος λαμβάνει χώρα στο μέλλον, όμως οι όροι συναλλαγής προσδιορίζονται στο χρόνο κλεισίματος της συμφωνίας. Οι συναλλαγματικές

ισοτιμίες προσδιορίζονται από τις συνθήκες αγοράς και ζήτησης στην αγορά συναλλάγματος (Τσαγκαράκη, 2010:23).

Υπάρχει γενικότερα μια παραδοχή ότι η αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας μειώνει τις καθαρές εξαγωγές όταν οι άλλοι παράγοντες είναι σταθεροί και παρατηρείται συνήθως το φαινόμενο ανάλογα με την ταχύτητα αντίδρασης των εισαγωγέων και εξαγωγέων στις μεταβολές των σχετικών τιμών, η επίπτωση μίας μεταβολής της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας στις καθαρές εξαγωγές να είναι ασθενής βραχυχρόνια ή ακόμη και να κινείται προς τη λάθος κατεύθυνση (Τσαγκαράκη, 2010: 26-27).

Οι βασικότεροι παράγοντες προσδιορισμού της συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι:

- το εγχώριο προϊόν ή εγχώριο εισόδημα
- το πραγματικό επιτόκιο,

Σε αντίθεση με το εγχώριο εισόδημα, το πραγματικό επιτόκιο δεν επηρεάζει άμεσα, αλλά έμμεσα τις καθαρές εξαγωγές, καθώς οι εγχώριες εξαγωγές γίνονται ακριβότερες λόγω αύξησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Αντίθετο θα είναι το αποτέλεσμα σε περίπτωση που αυξηθεί το ξένο πραγματικό επιτόκιο (Τσαγκαράκη, 2010: 28-29).

Οι σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες

Η ισοτιμία αποτελεί μία σχετική τιμή όπου κάθε μεταβολή της επηρεάζει όλες τις σχετικές τιμές στην οικονομία, υποβάλλοντας σε διαδικασία προσαρμογής τα κρίσιμα οικονομικά μεγέθη. Μια βασική έννοια την οποία συναντάμε στην παρούσα εργασία είναι η έννοια της Συναλλαγματικής ισοτιμίας όπου ορίζεται ως η τιμή στην οποία ανταλλάσσονται δύο εθνικά νομίσματα στην διεθνή αγορά συναλλάγματος, δηλαδή η ποσότητα ενός νομίσματος που απαιτείται για την αγορά μίας μονάδος ενός άλλου νομίσματος (Τσαγκαράκη, 2010: 30).

Μαθηματικά η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία (ϵ) υπολογίζεται από το γινόμενο της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας (e) επί τον λόγο των τιμών (P/P^*). Δηλαδή, $\epsilon = e \cdot (P/P^*)$. Όσο υψηλότερη η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία, τόσο φθηνότερα είναι τα εισαγόμενα σε σχέση με τα εγχώρια αγαθά (και το αντίστροφο)¹.

Στα συστήματα κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία καθορίζεται από την κυβέρνηση, συχνά έπειτα από διαβουλεύσεις ή συμφωνίες με άλλες χώρες και επιτρέπεται να διακυμαίνεται μέσα σε μία στενή και προκαθορισμένη ζώνη. Η επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία, η οποία προσδιορίζεται από την κυβέρνηση είναι διαφορετική από τη βασική συναλλαγματική της ισοτιμία. Επίσης, η κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα με διάφορα μέσα να θέσει περιορισμούς στις διεθνείς συναλλαγές, περιορίζοντας για παράδειγμα, ή φορολογώντας τις εισαγωγές ή τις χρηματοοικονομικές εκροές, μειώνοντας την προσφορά του εγχώριου νομίσματος στην αγορά συναλλάγματος και προκαλώντας άνοδο της βασικής συναλλαγματικής ισοτιμίας προς την τιμή που έχει ορίσει η κυβέρνηση. Άλλος ένας τρόπος με τον οποίο η κυβέρνηση μπορεί να παρέμβει ώστε να εξισωθεί η μη με τη βασική συναλλαγματική ισοτιμία, είναι να γίνει πωλητής ή αγοραστής του νομίσματός της στην αγορά συναλλάγματος, τεχνική την οποία χρησιμοποιούν κυρίως οι περισσότερες βιομηχανικές χώρες (Τσαγκαράκη, 2010: 41-42).

Επιδράσεις συναλλαγματικής ισοτιμίας στον τομέα των εξαγωγών

Από την εργασία φαίνεται ότι βασικοί παράγοντες που παίζουν ρόλο στις θεωρίες του διεθνούς εμπορίου, οι εισροές παραγωγικών συντελεστών, η παραγωγικότητα, οι καιρικές συνθήκες, τα αποθέματα των προϊόντων, τα προσδοκώμενα έσοδα ή η συναλλαγματική ισοτιμία, φαίνεται ότι το εμπόριο περιορίζεται δραστικά λόγω της γεωγραφικής απόστασης ή οι τιμές ποικίλουν

---

¹ <http://eis.pspa.uoa.gr/econ/>

κατά τόπους, ενώ οι διαφορές τους είναι ακόμη μεγαλύτερες όταν και οι αποστάσεις είναι πολύ μεγάλες (Τσαγκαράκη, 2010: 49-50).

Η τιμή της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει τόσο την προσφερόμενη όσο και τη ζητούμενη ποσότητα για εξαγωγές. Ωστόσο, όταν είναι μεγάλη η ποσότητα των εξαγωγών που τιμολογούνται βάσει ενός ξένου νομίσματος, τότε οι μεταβολές στη συναλλαγματική ισοτιμία του εγχώριου νομίσματος δεν επηρεάζουν αυτόματα τη ζήτηση των εξαγωγών. Δεν θα μπορούσε βέβαια να μην αναφερθεί ότι για πολλές από τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, οι κλιματικές συνθήκες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα της προσφοράς για σύντομο χρονικό διάστημα όμως οι περιορισμοί αυτοί είναι λιγότερο περιοριστικοί, καθώς οι παραγωγοί έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες ώστε να προσαρμόσουν τόσο τις ποσότητες του κεφαλαίου, όσο και τις ποσότητες της εργασίας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι ποσότητες αυτές συνδυάζονται (Τσαγκαράκη, 2010: 50).

Η ζήτηση για τις εξαγωγές αυτών των χωρών εξαρτάται από το μέγεθος της αγοράς των προϊόντων που παράγουν, το οποίο μάλιστα εξαρτάται από το ξένο εισόδημα, αλλά και το μέγεθος του πληθυσμού, καθώς και από το πόσο ανταγωνιστική είναι η χώρα στην παγκόσμια αγορά. Την ανταγωνιστικότητα την μετράμε με την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία, η οποία πρόκειται για την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία πολλαπλασιασμένη με το λόγο των εγχώριων προς των ξένων τιμών. Συμπερασματικά πρόκειται για την τιμή των αγαθών και υπηρεσιών μίας χώρας σε σχέση με την αντίστοιχη τιμή σε άλλες χώρες όπου πραγματικά αποτελεί μία αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας που σημαίνει πως τα εγχώρια προϊόντα γίνονται πιο ακριβά συγκριτικά με εκείνα που πωλούνται σε ξένες αγορές και επομένως, είναι λιγότερο ανταγωνιστικά (Τσαγκαράκη, 2010: 52).

Άλλοι παράγοντες που συμβάλουν στις θεωρίες του διεθνούς εμπορίου

Βασικοί παράγοντες που αναδεικνύουν το πρόβλημα της γεωγραφικής απόστασης στην οικονομική δραστηριότητα είναι η απόσταση ,επιφέρει

σημαντική μείωση στο Εμπόριο και οι τιμές που διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την τοποθεσία και μάλιστα, οι διαφορές είναι ακόμα μεγαλύτερες όταν αυξάνεται η απόσταση μεταξύ δύο περιοχών. Άλλος ένας παράγοντας είναι οι διαφορετικές τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται από χώρα σε χώρα καθώς ο παράγοντας της αμοιβής διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών και οι σχετικές παραγωγικότητες των χωρών διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των βιομηχανιών (Τσαγκαράκη, 2010: 54).

Στην εργασία παρουσιάζεται το μοντέλο που ανέπτυξαν οι Jonathan Eaton και Samuel Kortum (2002) και αποδίδει με απλές εκφράσεις τη διμερή σχέση:

- ανάμεσα στον όγκο του εμπορίου και την ισοδυναμία των αγοραστικών δυνάμεων και
- μεταξύ του όγκου του εμπορίου και των τεχνολογικών, αλλά και γεωγραφικών περιορισμών.

Πραγματικές συναλλαγματικές ισοτιμίες

Οι πραγματικές συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι υπερβολικά ευμετάβλητες σε σχέση με άλλες μακροοικονομικές μεταβλητές, αλλά επίσης συχνά έχουν και σημαντική διάρκεια. Οικονομικά η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία μπορεί να εκφραστεί ως συνάρτηση των διεθνών εμπορικών ροών, της σχετικής κατανάλωσης των εγχώριων εμπορεύσιμων αγαθών και της σχετικής κατανάλωσης συνδυασμού διαφόρων αγαθών (Τσαγκαράκη, 2010: 55).

Εμπορικές σχέσεις Ευρωζώνης-ΗΠΑ

Κατά το 1982 οι πολυάριθμες εμπορικές διαμάχες συνέβαλαν στη φθορά των υπερατλαντικών εμπορικών σχέσεων και για αρκετά χρόνια το εμπόριο της Ανατολής με τη Δύση και η πολιτική πίστωσης, το εμπόριο αγροτικών προϊόντων και χάλυβα, καθώς επίσης οι διεθνείς νομισματικές σχέσεις έχουν υπάρξει επίμαχα θέματα συζητήσεων και διαπραγματεύσεων

μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης και οι αιτίες αυτού του προβλήματος είναι ποικίλες. Όμως τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και οι ΗΠΑ αποτελεί η μία για την άλλη το βασικό εμπορικό συνέταιρο, αποτελώντας τη μεγαλύτερη διμερή εμπορική σχέση παγκοσμίως. Το εμπόριο μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΗΠΑ σε αγαθά και υπηρεσίες προσεγγίζει ετησίως τα 420 δις Ευρώ, δηλαδή περίπου 1.15 δις Ευρώ ημερησίως (Τσαγκαράκη, 2010: 57).

Εμπειρική Εφαρμογή

Η εμπειρική εφαρμογή της παρούσας εργασίας γίνεται με την ανάλυση στοιχείων που συλλέχτηκαν από την Eurostat (Ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία) και αφορούν στις εισαγωγές και εξαγωγές των χωρών που ανήκουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) με τις ΗΠΑ για τη χρονική περίοδο Ιανουάριος 2005 - Ιούλιο 2009, οι οποίες είναι εκφρασμένες σε χιλιάδες ευρώ, καθώς επίσης στη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι του αμερικάνικου δολαρίου (EUR/USD) κατά την ίδια χρονική περίοδο (Τσαγκαράκη, 2010: 58-60).

Για να επιτευχθεί η εμπειρική εφαρμογή γίνεται χρήση του λογαρίθμου των μεταβλητών ώστε να γίνει εκτίμηση του γραμμικού υποδείγματος παλινδρόμησης και γίνονται συγκεκριμένες υποθέσεις οι οποίες παραθέτονται.

- *υπόθεση 1: ο διαταρακτικός όρος ε είναι μία τυχαία πραγματική μεταβλητή*
- *υπόθεση 2: η ερμηνευτική μεταβλητή X είναι μη στοχαστική, με σταθερές τιμές σε επαναλαμβανόμενα δείγματα και για δείγματα οποιουδήποτε μεγέθους n έχει πεπερασμένη διακύμανση, διάφορη του μηδενός*
- *υπόθεση 3: η μέση τιμή της μεταβλητής ε ισούται με μηδέν*
- *υπόθεση 4: οι διαταρακτικοί όροι ε_i έχουν όλοι την ίδια διακύμανση*
- *υπόθεση 5: δεν υπάρχει αυτοσυσχέτιση μεταξύ των διαταρακτικών όρων*
- *υπόθεση 6: δεν υπάρχει αυτοσυσχέτιση μεταξύ των διαταρακτικών όρων και των ερμηνευτικών μεταβλητών*
- *υπόθεση 7: οι ερμηνευτικές μεταβλητές μετρώνται χωρίς σφάλμα*

- *υπόθεση 8: οι διαταρακτικοί όροι ακολουθούν την κανονική κατανομή (με μέσο μηδέν και σταθερή διακύμανση).*

Βασικά Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας την θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση του θέματος φαίνεται ότι οι μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν επηρεάζουν πάντα με τον ίδιο τρόπο τις εισαγωγές και εξαγωγές των διαφόρων χωρών. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές όλων των χωρών της Ευρωζώνης συνολικά έχουν αναμενόμενη συμπεριφορά ως προς τις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την κατά κανόνα αρνητική σχέση μεταξύ συναλλαγματικής ισοτιμίας και εξαγωγών, αλλά και θετικής σχέσης με τις εισαγωγές. στις χώρες με τα σημαντικά δημοσιονομικά προβλήματα, η έρευνα αποδεικνύει την έντονα θετική σχέση της συναλλαγματικής ισοτιμίας με τις εισαγωγές και την αρνητική, αλλά χαλαρή σχέση που συνδέει τη συναλλαγματική ισοτιμία με τις εξαγωγές, γεγονός που δημιουργεί σημαντικά εμπορικά ελλείμματα στις χώρες αυτές (Τσαγκαράκη, 2010: 68-69).

2.2 Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και η Συμβολή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης στην Ελληνική Οικονομία και Ανάπτυξη

Στην παρούσα εργασία με τίτλο «**Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και η Συμβολή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης στην Ελληνική Οικονομία και Ανάπτυξη**», γίνεται μια εκτενής ανάλυση της κοινοτικής χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας μέσω προγραμμάτων στήριξης.

Η εργασία χωρίζεται σε επτά μέρη. Στο πρώτο μέρος αναλύεται η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ιδιότυπη μορφή οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Στόχος της σύμφωνα με την βιβλιογραφία είναι να προσφέρει ειρήνη, σταθερότητα και ευημερία, να συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, να δημιουργήσει ένα κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα και να οικοδομήσει μια ενιαία ευρωπαϊκή αγορά όπου οι πολίτες, τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια κυκλοφορούν μεταξύ των κρατών μελών ελεύθερα όπως στο εσωτερικό μίας χώρας.

Στο δεύτερο μέρος αναλύονται τα μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι μέσα από τις ανισότητες των κρατών μελών που εισέρχονταν ανά διαστήματα στην Ε.Ε να δημιουργηθεί η ανάγκη μιας Περιφερειακής πολιτικής. Η Περιφερειακή πολιτική στόχευε στην οικονομική και κοινωνική συνοχή μέσα από την αρμονική ανάπτυξη του συνόλου των κρατών μελών της Κοινότητας. Ιστορικά στοιχεία εφαρμογής των προγραμμάτων, οι δυσκολίες απορρόφησης από τις χώρες, οι δυσκολίες εφαρμογής των προγραμμάτων από την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, και γενικά η μειωμένη αποτελεσματικότητα λόγω του κρατικού συγκεντρωτισμού στην προετοιμασία και εφαρμογή των προγραμμάτων ήταν μερικοί παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν για τον οδηγό της μεταρρύθμισης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής μετά την υπογραφή της Ενιαίας Πράξης (Μαραβέγιας, 1991).

Τα επόμενα τέσσερα μέρη αναλύουν τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης τα οποία δημιουργήθηκαν για τις ανισότητες ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Το 1988 έγινε η πρόταση του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors για διπλασιασμό των πόρων των διαρθρωτικών Ταμείων για την επίτευξη της ισορροπίας ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών χωρών η οποία έγινε δεκτή (Μαζοκοπάκη, 2010: 13).

Τον Ιούνιο του 1988, αποφασίστηκε ο διπλασιασμός των πόρων των διαρθρωτικών Ταμείων (Περιφερειακό, Κοινωνικό, Πολιτισμού) και η αύξηση της χρηματοδοτικής στήριξης των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και περιφερειών, στο πλαίσιο του Πακέτου Delors (Μαραβέγιας, 2004).

Οι στόχοι των διαρθρωτικών Ταμείων αναπροσαρμόστηκαν και τέθηκαν νέοι όροι χρηματοδότησης με συγκεκριμένους στόχους (Μαζοκοπάκη, 2010: 14):

- **Στόχος Προτεραιότητα 1** Προώθηση της ανάπτυξης και διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών που βρίσκονται σε καθυστέρηση. *Ε.Τ.Π.Α., Κοινωνικό και Ε.Α.Τ.Π.Ε. (Αγροτικό) Προσανατολισμού.*
- **Στόχος Προτεραιότητα 2** Αναδιάρθρωση περιφερειών, συνοριακών περιοχών ή τμημάτων περιφερειών που έχουν πληγεί από βιομηχανική παρακμή. – *Ε.Τ.Π.Α. και Κοινωνικό Ταμείο.*
- **Στόχος Προτεραιότητα 3** Καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας. – *Κοινωνικό Ταμείο.*
- **Στόχος Προτεραιότητα 4** Διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων. – *Κοινωνικό Ταμείο.*
- **Στόχος Προτεραιότητα 5** Προοπτική Μεταρρύθμισης της Κοινή Αγροτικής Πολιτικής : Επιτάχυνση της προσαρμογής των αγροτικών διαρθρώσεων. – *Ε.Α.Τ.Π.Ε. (Αγροτικό) Προσανατολισμού*

Με την σειρά της η Ελλάδα το 1988 υπέβαλλε στην Επιτροπή νέο Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τα έτη 1989-1993 το οποίο καθόριζε το συνολικό ποσό των επενδύσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας από

εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Το σχέδιο περιελάμβανε προτάσεις για νέες τροποποιήσεις χρηματοδότησης της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας, περιορισμό δαπανών της κοινής γεωργικής πολιτικής, θέσπιση νέων κανόνων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού, τον διπλασιασμό των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την δημιουργία του Ταμείου Συνοχής (Μαζοκοπάκη, 2010: 14-15).

Το Ελληνικό Κ.Π.Σ. περιελάμβανε 12 τομεακά και 13 περιφερειακά προγράμματα. Τα κυριότερα τμήματα του προγράμματος βάσει προτεραιότητας των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι (Μαζοκοπάκη, 2010: 15):

- Άξονας 1. Βελτίωση του επιπέδου της χώρας όσον αφορά τη βασική οικονομική υποδομή (Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες, Ενέργεια, Έρευνα και Τεχνολογία, Περιβάλλον)
- Άξονας 2. Ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα και αγροτικής ανάπτυξης.
- Άξονας 3. Μέθοδοι βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Άξονας 4. Ανάγκη ισόρροπης και ορθολογικής ανάπτυξης του τουρισμού.
- Άξονας 5. Αξιοποίηση και ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.
- Άξονας 6. Ανάπτυξη του εγχώριου δυναμικού των 13 περιφερειών, με στόχο την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. (Μαραβέγιας, 2004)

Οι δαπάνες που διατέθηκαν για την υλοποίηση του Κ.Π.Σ ανέρχονται συνολικά σε 13.915 δις ECU τα οποία δόθηκαν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, από την Εθνική Χρηματοδότηση και Δάνεια της Ε.Τ.Ε. Μέσω του Α Κοινοτικού πλαισίου πραγματοποιήθηκαν βασικά έργα υποδομών (π.χ. οδικό δίκτυο, σιδηροδρομικό δίκτυο), έργα αξιοποίησης ανθρώπινου δυναμικού, ενίσχυση των ΜΜΕ και του γεωργικού τομέα κλπ (Μαζοκοπάκη, 2010: 16):

Το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999 χαρακτηρίστηκε από τα έργα υποδομής, από την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσα από δραστηριότητες και με κυριότερο στόχο την ανάπτυξη της

ανταγωνιστικότητας, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στα αστικά κέντρα (Μαζοκοπάκη, 2010: 20).

Μέσω του Β' Κοινοτικού Πλαισίου στήριξης επιτεύχθηκε η βελτίωση των συνθηκών της Ελληνικής οικονομίας δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη απόδοση της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας η οποία συνεχίζεται και κατά την περίοδο 2000-2006 (Μαζοκοπάκη, 2010: 20).

Τον πιο σημαντικό ρόλο του προγράμματος έπαιξε η προστασία του περιβάλλοντος διότι όλο το Κ.Π.Σ. και τα έργα που περιελάμβανε βασίζονταν στην αξιολόγηση των ρύπων ως προς τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον αφού περιλήφθηκαν κριτήρια για την τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Το σχέδιο χρηματοδότησης για το Β' Κ.Π.Σ άντλησε πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής, την Εθνική Δημόσια Δαπάνη, από Ιδιωτικά Κεφάλαια και την Ε.Τ.Ε (Μαζοκοπάκη, 2010: 23).

Δεν θα μπορούσαν να λείπουν φυσικά και τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες που αφορούσαν τους μηχανισμούς διαχείρισης και υλοποίησης, οι οποίοι δεν ήταν επαρκείς για να αντιμετωπίσουν μια αυξημένη κλίμακα παρεμβάσεων. Βασικά μέτρα αντιμετώπισης που ελήφθησαν από τις αρχές ήταν το σχέδιο Καποδίστρια με στόχο την αναδιοργάνωση των δήμων σε πιο αυτόνομα και ευέλικτα μεγέθη (Μαζοκοπάκη, 2010: 26).

Με το Γ' Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης η Ελλάδα ενισχύεται με σημαντικούς πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Οι πόροι αυτοί δημιουργούν τις προϋποθέσεις για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες των κρατών μελών και συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των βασικών ελλείψεων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κυρίως στους τομείς των υποδομών, της

ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας (Μαζοκοπάκη, 2010: 27).

Η κατάρτιση και η υλοποίηση του συγκεκριμένου Κ.Π.Σ. σχεδιάζεται βάσει του Στόχου 1 και πραγματοποιείται μέσα από 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα και 4 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (Μαζοκοπάκη, 2010: 27).

Τα 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα διαχωρίζονται σε 11 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές, σε 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), ένα για κάθε περιφέρεια και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνικής βοήθειας που στοχεύει στην ενδυνάμωση του συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κ.Π.Σ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Οι Άξονες Προτεραιότητας βάσει του Στόχου 1 της Ε.Ε. περιλαμβάνουν τα έντεκα Τομεακά Επιχειρησιακά προγράμματα σε σημαντικούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής (Μαζοκοπάκη, 2010: 27).

Τα 13 Περιφερειακά προγράμματα προορίζονταν για τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ιόνιων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης και είχαν καταρτιστεί αποτελώντας αντικείμενο ενός περιφερειακού αναπτυξιακού προγράμματος το οποίο αξιοποιούσε όλα τα τοπικά πλεονεκτήματα της κάθε περιφέρειας και βασικό σημείο τομής των δεκατριών προγραμμάτων ήταν η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης (Μαζοκοπάκη, 2010: 29-30).

Η χρηματοδότηση του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης προέρχεται από τους χρηματοδοτικούς πόρους του Κ.Π.Σ. και του Ταμείου Συνοχής, όπου

και ανέρχονται περίπου σε 48,30 δις ευρώ όπου ολοκληρώθηκαν πολλά έργα υποδομής, λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων που έλαβαν χώρα το 2004, κυρίως στην πρωτεύουσα αλλά και σε ορισμένες μεγάλες πόλεις της περιφέρειας (Ολυμπιακά στάδια, ολυμπιακά χωριά, αυτοκινητόδρομοι, ανάπτυξη μετρό-προαστικού, κατασκευή τραμ, ολοκλήρωση εθνικού αερολιμένα Αθηνών κλπ) τα οποία συνεπώς έλυσαν προσωρινά το θέμα της ανεργίας στην χώρα (Μαζοκοπάκη, 2010: 29-31).

Τέλος το Δ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης που δόθηκε στην Ελλάδα με επταετή διάρκεια αποτελείται κατά κύριο λόγο από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, ευρύτερα γνωστό ως Ε.Σ.Π.Α., και από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης., τα οποία είναι τα εργαλεία διαχείρισης του Κ.Π.Σ (Μαζοκοπάκη, 2010: 33).

Οι γενικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ που περιλαμβάνονται σε αυτό εξειδικεύονται και υλοποιούνται μέσω Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τομεακών και περιφερειακών.

Το σύνολο των Κοινοτικών Πόρων βάσει του προγραμματισμού σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα για την υλοποίηση του Ε.Σ.Π.Α ανήλθε στα 24,3 δις. Ευρώ (Μαζοκοπάκη, 2010: 39).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δημιουργεί μοντέρνους χρηματοδοτικούς οργανισμούς με κύριο χαρακτηριστικό τους τον πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα των διατιθέμενων κεφαλαίων, η αποπληρωμή των οποίων θα οδηγήσει σε επανεπένδυση τους σε νέες δράσεις. Τα κύρια χαρακτηριστικά των νέων χρηματοδοτικών πρακτικών είναι η ανακύκλωση, η μόχλευση, οι πηγές και η διαχείριση κεφαλαίων (Μαζοκοπάκη, 2010: 40).

Το ΕΣΠΑ χωρίζεται σε οκτώ Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα για τον Στόχο 1 (Μαζοκοπάκη, 2010: 35-38):

- Περιβάλλον- Αειφόρος Ανάπτυξη
- Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας
- Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα
- Ψηφιακή Σύγκλιση
- Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
- Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθησης
- Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης
- Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

Η Συμβολή των κοινοτικών πλαισίων στήριξης στην Ελληνική οικονομία και ανάπτυξη (Μαζοκοπάκη, 2010: 44-49).

- θετική συμβολή των Κ.Π.Σ. στην ελληνική οικονομία και ανάπτυξη καθώς έπειτα από 25 χρόνια η Ελλάδα λαμβάνει χρηματοδοτικά κονδύλια από την Ε.Ε.
- Η Ελλάδα και κατ' επέκταση η ελληνική οικονομία βελτιώθηκαν και αναπτύχθηκαν από την περίοδο που η χώρα εντάχθηκε στην Ε.Ε. και η συμβολή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης ήταν καθοριστικής σημασίας.
- Η Ελλάδα ενίσχυσε την θέση της στον διεθνή πολιτικό και οικονομικό σύστημα και να αποκτήσει τις προϋποθέσεις για τον εκσυγχρονισμό του οικονομικού και κοινωνικού συστήματος της χώρας.
- Στην Ελλάδα εφαρμόζεται το μέχρι στιγμής τελευταίο Κ.Π.Σ. που δίνει η Ε.Ε., το Ε.Σ.Π.Α.(2007-2013). Η Ελλάδα παρά την δύσκολη και δυσοίωνη οικονομική κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό της προσπαθεί να εφαρμόσει με μεγαλύτερη προσοχή το πλαίσιο αυτό σε σχέση με τα προηγούμενα και να αντλήσει όσο τον δυνατόν περισσότερα κεφάλαια.
- Το διαφαινόμενο έλλειμμα υλοποίησης δεν προσέκρουσε μόνο στις αδυναμίες του γραφειοκρατικού μηχανισμού αλλά και στον τρόπο άσκησης της πολιτικής στην Ελλάδα που έχει διαποτιστεί από τις πελατειακές σχέσεις και ένα συγκεντρωτικό τρόπο λήψης αποφάσεων.

- Τα χρηματοδοτικά κονδύλια που δόθηκαν στην χώρα όλα αυτά τα χρόνια, εάν είχαν χρησιμοποιηθεί έστω σε ένα σεβαστό ποσοστό στην δεδομένη χρονική στιγμή που δίνονταν και δεν καθυστέρουσε η εκπόνηση των έργων, η χώρα θα είχε τελείως διαφορετική εικόνα και πολύ μεγαλύτερη ανάπτυξη στην οικονομία της.
- Αν δεν υπήρχαν τα αναπτυξιακά σχέδια και οι χρηματοδοτήσεις, η Ελλάδα δεν θα μπορούσε από μόνη της να υλοποιήσει τόσα έργα και να προσφέρει στις περιφέρειες της την οικονομική ανάπτυξη που επιτεύχθηκε με τα Κ.Π.Σ

2.3 Η Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας τα Τελευταία 10 Χρόνια

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «**Η Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας τα Τελευταία 10 Χρόνια**», γίνεται μια θεωρητική και ιστορική ανάλυση των τελευταίων 10 ετών, από την εκκίνηση δηλαδή του ενιαίου Ευρωπαϊκού Νομίσματος έως το 2009.

Η εργασία χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια όπου το κάθε ένα από αυτά αναλύει συγκεκριμένα σημεία της οικονομικής ανάπτυξης των τελευταίων 10 ετών.

Μια από τις μεγαλύτερες συνθήκες που υπογράφηκε από τους αρχηγούς των κρατών-μελών της ΕΕ ήταν η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η συνθήκη θεωρείται η σημαντικότερη και ιστορικότερη συνθήκη της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η δεύτερη ομοίως σε παγκόσμια κλίμακα μετά εκείνης της ίδρυσης του ΟΗΕ. Ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ στην παγκόσμια ιστορία παρόμοια συνθήκη με τόσο πλούσιο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο, που να διατηρούσε ταυτόχρονα και το "ισότιμον" των συμμετεχόντων κρατών. Οι λόγοι που οδήγησαν τις χώρες να αποδεχθούν την ΟΝΕ ήταν (Βυθούλκα, 2009:8):

- Η διασφάλιση της πολιτικής σταθερότητας.
- Η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- Τα σημαντικά οφέλη από την εξάλειψη του κόστους των συναλλαγών.

Τα στάδια που ορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ είναι το 1^ο όπου είχε ήδη αρχίσει την 1^η Ιουλίου 1990 (διήρκησε έως το τέλος του 1993) και οι χώρες-μέλη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος απελευθέρωσαν την κίνηση κεφαλαίου και ενισχύθηκε η συνεργασία των κεντρικών τραπεζών του ΕΝΣ. Το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1994, και ήταν ο προπομπός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με στόχο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου ήταν η στενότερη συνεργασία των κεντρικών τραπεζών των διαφόρων χωρών- μελών.

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999, όπου οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ανάμεσα στα εθνικά νομίσματα καθορίστηκαν αμετάκλητα. Την ίδια περίοδο ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην οποία μεταβιβάστηκε η άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής η οποία εξέδωσε το ευρώ, ένα κοινό νόμισμα με ορισμένα κριτήρια όπως (Βυθούλκα, 2009:9-10):

- Το κριτήριο σταθερότητας των τιμών
- Το κριτήριο του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού
- Το κριτήριο του δημόσιου χρέους
- Το κριτήριο των επιτοκίων
- Το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος κάθε χώρας

Εκτός από τα οφέλη που διαφαίνονται μέσω των στόχων υπήρχαν και προβλήματα στην Συνθήκη του Μάαστριχτ με σημαντικότερο το ότι επέβαλαν ένα μείγμα δημοσιονομικών και νομισματικών περιορισμών απαιτώντας από τις χώρες να μειώσουν το δημόσιο έλλειμμα, το χρέος και τον ρυθμό του πληθωρισμού τους. Συνέπεια της ταυτόχρονης εφαρμογής των παραπάνω ήταν η άσκηση αντιπληθωριστικών πιέσεων. Άλλο ένα πρόβλημα είναι η διόγκωση του δημόσιου χρέους όπου σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το δημόσιο χρέος κατά την αρχή καθώς και κατά την ολοκλήρωση της αντίστοιχης Νομισματικής Ένωσης βρισκόταν περίπου στα ίδια επίπεδα (Βυθούλκα, 2009: 10-11)

Στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση στην αρχή συμμετείχαν 11 από τις 15 χώρες όπου σε όλες, ανεξαρτήτου αν ήταν εντός ή εκτός της νομισματικής ένωσης έπρεπε να ισχύει ένα καθεστώς συναλλαγματικής ισοτιμίας. ο μηχανισμός ισοτιμιών ΕΚΜ II έχει νόημα να υφίσταται στην περίπτωση όπου οι «εκτός» Νομισματικής Ένωσης χώρες, πρόκειται να

εισέλθουν σε σύντομο χρονικό διάστημα στη Νομισματική Ένωση (Βυθούλκα, 2009: 13-14).

Κατά την περίοδο των 1999-2009 η Ελλάδα έλαβε το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο στήριξης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής. Η στήριξη που παρέχει στην Ελλάδα η Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιείται μέσω του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής με συνολικούς πόρους χρηματοδότησης να ανέρχονται σε 48,30 δις ευρώ και με συνολική δημόσια δαπάνη ανέρχεται σε 37,67 δις ευρώ και η εκτιμώμενη ιδιωτική συμμετοχή ανέρχεται σε 10,63 δις ευρώ (Βυθούλκα, 2009: 16).

Εκτός από τα δημόσια έργα ανάπτυξης μέσω του Γ' Κοινοτικού πλαισίου στήριξης ενισχύθηκαν και οι ΜΜΕ καθώς υποστηρίζεται ότι η οικονομία των χωρών της ΕΕ όπως και της Ελλάδας στηρίζεται σε ένα ευρύ αναπτυξιακό οικονομικό μοντέλο από τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις γιατί βοηθούν στη διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης της χώρας και της παρέχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται σε ποικιλία συνθηκών της αγοράς, βοηθούν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στον περιορισμό της ανεργίας, προσφέρουν ένα στοιχείο τοπικού ελέγχου και μπορούν να ανταποκρίνονται σε τοπικές ανάγκες. Η υπερβολική εξάρτηση από μεγάλες επιχειρήσεις που στηρίζονται από διεθνείς χρηματοπιστωτικούς ομίλους στερεί από τις περιφερειακές οικονομίες την ανεξαρτησία τους, η παρουσία μικρών επιχειρήσεων στην οικονομία αποτελεί έκφραση της πολιτικής ανταγωνισμού, συνεισφέρουν στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας ενθαρρύνουν νέες χρήσεις της τεχνολογίας και απορροφούν τεχνολογικές καινοτομίες, ενθαρρύνουν υψηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας αποσπώντας μεγαλύτερη παραγωγή ανά μονάδα κεφαλαίου, φροντίζουν για τις εξειδικευμένες αγορές και έτσι ενθαρρύνουν και ικανοποιούν την καινοτομία, αποτελούν οδό για την αυτοανάπτυξη και την ατομική επιτυχία και έκφραση του επιχειρηματικού πνεύματος (Βυθούλκα, 2009: 19-20).

Οι ΜΜΕ εκτός από τα παραπάνω απορροφούν σε ένα βαθμό την ανεργία και δημιουργούν θέσεις εργασίας. Οι μικρές επιχειρήσεις παρουσιάζουν μεγαλύτερη ένταση εργασίας και είναι πιθανότερο να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, ενώ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι πιθανότερο να χρησιμοποιήσουν τη νέα τεχνολογία για επίτευξη αποδοτικότητας και οικονομιών κλίμακας, περικόπτοντας έτσι θέσεις εργασίας (Βυθούλκα, 2009: 20).

Θετικό των ΜΜΕ είναι ότι έχουν τη δυνατότητα να γίνουν ανταγωνιστικές, αναθέτοντας υπεργολαβικά τις περιφερειακές δραστηριότητες σε προμηθευτές ποιότητας (δηλ. σε μικρότερες επιχειρήσεις). Από την άποψη αυτή, οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν εθνικό πόρο, ο οποίος βοηθά τις μεγάλες επιχειρήσεις να πραγματοποιήσουν τις ανταγωνιστικές στρατηγικές τους. Επίσης οι ΜΜΕ συνεισφέρουν στην εθνική οικονομική ευημερία και παράγουν ένα ουσιώδες μέρος του συνόλου των προϊόντων και υπηρεσιών (Βυθούλκα, 2009: 22).

Οι ΜΜΕ με έναν τρόπο συντελούν στην επιτυχία των μεγαλύτερων επιχειρήσεων καθώς οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν μπορούν να διεκπεραιώσουν επαρκώς ένα σύνολο δραστηριοτήτων τις οποίες διεκπεραιώνουν οι ΜΜΕ. Οι δυο βασικές λειτουργίες είναι η συνάρτηση κατανομής (όταν οι ΜΜΕ συνδέουν τους παραγωγούς με τους πελάτες) και η συνάρτηση προμήθειας (όταν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ενεργούν ως προμηθευτές και υπεργολάβοι μεγαλύτερων εταιριών) (Βυθούλκα, 2009: 22).

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα τις ΜΜΕ καθώς οι κοινοτικοί και εθνικοί πόροι, που μέσω κοινοτικών πρωτοβουλιών και προγραμμάτων διατίθενται για τη σύγκλιση των οικονομιών και την προσαρμογή των επιχειρήσεων και ιδίως των ΜΜΕ στις νέες συνθήκες της μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς, οι στόχοι και τα μέτρα σύγκλισης των οικονομιών, στα πλαίσια της οικονομικής ένωσης (ΟΝΕ), που επηρεάζουν

άμεσα τις εθνικές πολιτικές και βεβαίως έχουν επιπτώσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Η αναγνώριση των τεχνικών προδιαγραφών, η τυποποίηση - πιστοποίηση διαδικασιών και προϊόντων, που αποτελεί το υπόβαθρο της βιομηχανικής εσωτερικής αγοράς, το άνοιγμα των εθνικών δημοσιών διαγωνισμών που επιτρέπει τη συμμετοχή των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως εθνικότητας, στην τεράστια αγορά των κρατικών προμηθειών και που μέχρι σήμερα παρέμεινε στην συντριπτική πλειοψηφία κλειστή αγορά (Βυθούλκα, 2009: 33-35).

Ελλάδα και Νομισματική Ένωση

Η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η συμμετοχή της Ελλάδας στη Νομισματική Ένωση έχουν μεταβάλλει ριζικά τις νομισματικές συνθήκες αλλά και το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Ελληνική Οικονομία.

Σημαντικό σημείο της εργασίας είναι το συμπέρασμα που προκύπτει από την Νομισματική Ενοποίηση καθώς *ενδείκνυται μόνο για οικονομίες με ευέλικτες αγορές, κινητικότητα εργασίας και χαμηλής συχνότητας ασύμμετρων διαταραχών. Φαίνεται όμως ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν ίσχυαν και δεν ισχύουν για τη ζώνη του ευρώ καθώς η ευρωζώνη χαρακτηρίζεται από σημαντικά στοιχεία δυσκαμψίας σε αγορές εργασίας και προϊόντων, από έλλειψη ενός ισχυρού κεντρικού μηχανισμού δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και από εθνικές οικονομίες, όπου η κάθε μια από αυτές έχει τα δικά της θεσμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Εξ' αίτιας των συνθηκών αυτών, η συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών είναι υψηλή και οι επιδράσεις τους έντονες. Σύμφωνα με την ίδια επιχειρηματολογία, υπό τις συνθήκες αυτές οι ασύμμετρες διαταραχές είναι πιθανόν να προκαλούν διεύρυνση των διαφορών τιμών, με αποτέλεσμα η ύπαρξη ενός κοινού ονομαστικού επιτοκίου στη Νομισματική Ένωση να οδηγεί στη διαμόρφωση πραγματικών επιτοκίων στις επιμέρους χώρες. Σε χώρες-μέλη με σχετικά ισχυρή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό υψηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων αυξάνει την εγχώρια ζήτηση και τον πληθωρισμό. Αντίστροφα, σε χώρες με*

σχετικά ασθενή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό χαμηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη υψηλών πραγματικών επιτοκίων ασκεί περαιτέρω καθοδικές πιέσεις στην εγχώρια ζήτηση και στον πληθωρισμό. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή μιας νομισματικής πολιτικής κοινή για όλους δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μελών της ένωσης. (Βυθούλκα, 2009: 37-39).

Στην χώρα μας λόγω της ένταξης της στην ΟΝΕ προέκυψαν ορισμένες θεσμικές μεταρρυθμίσεις δημιουργώντας εμπόδια στα συμφέροντα ‘κάποιων’. Εκδεικτικά παρουσιάζονται κάποιες πολιτικές. Η δημιουργία του ΑΣΕΠ, του συνηγόρου του πολίτη, η εισαγωγή επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο Αθηνών, η ανάληψη της διοίκησης δημόσιων οργανισμών από μανάτζερ, η ανεξάρτητη εκτίμηση και αξιολόγηση των επιχειρήσεων αποτελούν μόνο μερικά παραδείγματα, που συνετέλεσαν στην αύξηση της αυτοδέσμευσης των κυβερνήσεων. Ωστόσο, η ένταξη στην ΟΝΕ, παρά τα θετικά της αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας όπως είναι το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί με τη βοήθεια διαφόρων δεικτών, η σημαντική μείωση των επιτοκίων και του συναλλαγματικού κινδύνου, ο πληθωρισμός επί σειρά ετών είναι υψηλότερος από τον μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ, ο υψηλός βαθμός φτώχειας, κοινωνική ανισότητα, κλπ (Βυθούλκα, 2009: 39-40).

Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας

Η ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη στην ΟΝΕ στηρίχθηκαν τόσο σε ενδογενείς (οι διεθνείς οικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις, καθώς και η πορεία των τιμών των πρώτων υλών) όσο και σε εξωγενείς (το μίγμα οικονομικής πολιτικής που θα εφαρμόζεται και ιδιαίτερα η δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική) παράγοντες (Βυθούλκα, 2009:42).

Κύριο ερώτημα που ακούγεται πολύ στις μέρες μας λόγω οικονομικής κρίσης είναι ‘Αν συμφέρει την Ελλάδα η έδωδος της από την ΕΕ;’

Η απάντηση θα λέγαμε ότι περιέχει θετικούς και αρνητικούς παράγοντες που φαίνονται από την παρουσία της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια στην ΕΕ. Οι αρνητικοί παράγοντες έχουν σχέση με **Οικονομικές ανισότητες, αύξηση της παραοικονομίας, αύξηση της ανεργίας – με ότι αυτό συνεπάγεται -, χαμηλού επιπέδου ποιότητας παιδείας, ψηφιακό χάσμα, αύξηση της διαφθοράς, γραφειοκρατία, χαμηλού επιπέδου παράσχθουσας υγείας, εξαιρέσεις έργων, περιβαλλοντικά προβλήματα. Από την άλλη τα θετικά που προκύπτουν είναι Συμμετοχή στο κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα Κοινή Αγροτική Πολιτική, Διαρθρωτικά Ταμεία και Πολιτική, χρηματοδότηση έργων υποδομής, Πολιτικά οφέλη, Μεγάλη Αγορά, Οφέλη για τους πολίτες στην Υγεία, Προστασία περιβάλλοντος, Οφέλη για τους πολίτες στην Παιδεία, ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Βυθούλκα, 2009: 48-54).**

Ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ένταξης μας στη Νομισματική Ένωση (**παρά τα θετικά της κατά τα άλλα αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής**) είναι πως δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Τέτοια προβλήματα αποτελούν το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο διαπιστώνεται για παράδειγμα από το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, η ανεργία, η οποία υποχωρεί με μεγάλη βραδύτητα, ο πληθωρισμός, όπου επί σειρά ετών είναι υψηλότερος από το μέσο όρο πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, ο υψηλός βαθμός φτώχειας που συνεχίζει να υπάρχει, αφού η ανάπτυξη που επιτεύχθηκε την τελευταία δεκαετία δεν αφορούσε όλες τις περιοχές και όλους τους κλάδους και το δημογραφικό πρόβλημα που παρατηρείται στην Ελλάδα και που εξελίσσεται με τέτοιο τρόπο, ώστε σε κάποια χρόνια θα ξεκινήσει να συρρικνώνεται το εργατικό δυναμικό (Βυθούλκα, 2009: 55).

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Στην παρούσα εργασία που έχει στοιχεία του 2009, φαίνονται τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης. Στην εργασία αναφέρετε ότι μια ισχυρή οικονομία, εξαρτάται από ένα υγιές τραπεζικό σύστημα για τη χρηματοδότηση των πάσης φύσεως οικονομικών δραστηριοτήτων , είτε αυτές αφορούν επιχειρήσεις είτε ιδιώτες. Οι τράπεζες παγκοσμίως και στην Ελλάδα, δεν έχουν άλλη επιλογή , παρά να περιορίσουν το δανεισμό. Αυτό σημαίνει λιγότερα δάνεια κάτι που θα οδηγήσει τις οικονομίες μαζί και την ελληνική σε επιβράδυνση. Η Ελληνική οικονομία την περίοδο εκείνη βρισκόταν ήδη στη δίνη μιας διεθνούς κρίσης, το βάθος και η διάρκεια της οποίας είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Σε ένα τόσο αβέβαιο περιβάλλον, σε τέτοιες πρωτόγνωρες καταστάσεις, τα ερωτήματα που προκύπτουν για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει αυτή η κρίση στην ελληνική οικονομία συνολικά , τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά είναι πολλά

Η ελληνική οικονομία εισήλθε σε μια τροχιά επενδυτικών επιλογών χαμηλού ρίσκου , περιορισμένων τεχνολογικών απαιτήσεων και αμφίβολων προοπτικών αύξησης της παραγωγικότητας. Οι επιλογές αυτές ήταν βραχυχρόνια επικερδείς σε επιχειρηματικό επίπεδο, αλλά δεν είχαν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν συνθήκες τροφοδότησης της αναπτυξιακής δυναμικής της ελληνικής οικονομίας. Η βελτίωση της φερεγγυότητας της ελληνικής οικονομίας , μετά την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ιδιαίτερα μετά την ένταξη στην Ευρωζώνη και οι αλλαγές στην εγχώρια αγορά κεφαλαίων αναβάθμισαν την αξία των περιουσιακών στοιχείων και επέτρεψαν την αύξηση του δανεισμού και την επέκταση της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης (Βυθούλκα, 2009: 65-68).

3.1 Ενιαίο Νόμισμα

Η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η συμμετοχή της Ελλάδας στη Νομισματική Ένωση έχουν μεταβάλλει ριζικά τις νομισματικές συνθήκες αλλά και το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Ελληνική Οικονομία.

Σημαντικό σημείο της εργασίας είναι το συμπέρασμα που προκύπτει από την Νομισματική Ενοποίηση καθώς ενδείκνυται μόνο για οικονομίες με ευέλικτες αγορές, κινητικότητα εργασίας και χαμηλής συχνότητας ασύμμετρων διαταραχών. Φαίνεται όμως ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν ίσχυαν και δεν ισχύουν για τη ζώνη του ευρώ καθώς η ευρωζώνη χαρακτηρίζεται από σημαντικά στοιχεία δυσκαμψίας σε αγορές εργασίας και προϊόντων, από έλλειψη ενός ισχυρού κεντρικού μηχανισμού δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και από εθνικές οικονομίες, όπου η κάθε μια από αυτές έχει τα δικά της θεσμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Εξ' αίτιας των συνθηκών αυτών, η συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών είναι υψηλή και οι επιδράσεις τους έντονες. Σύμφωνα με την ίδια επιχειρηματολογία, υπό τις συνθήκες αυτές οι ασύμμετρες διαταραχές είναι πιθανόν να προκαλούν διεύρυνση των διαφορών τιμών, με αποτέλεσμα η ύπαρξη ενός κοινού ονομαστικού επιτοκίου στη Νομισματική Ένωση να οδηγεί στη διαμόρφωση πραγματικών επιτοκίων στις επιμέρους χώρες. Σε χώρες-μέλη με σχετικά ισχυρή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό υψηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων αυξάνει την εγχώρια ζήτηση και τον πληθωρισμό. Αντίστροφα, σε χώρες με σχετικά ασθενή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό χαμηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη υψηλών πραγματικών επιτοκίων ασκεί περαιτέρω καθοδικές πιέσεις στην εγχώρια ζήτηση και στον πληθωρισμό. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή μιας νομισματικής πολιτικής κοινή για όλους δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μελών της ένωσης.

Στην χώρα μας λόγω της ένταξης της στην ΟΝΕ προέκυψαν ορισμένες θεσμικές μεταρρυθμίσεις δημιουργώντας εμπόδια στα συμφέροντα ‘κάποιον’. Ενδεικτικά παρουσιάζονται κάποιες πολιτικές. Η δημιουργία του ΑΣΕΠ, του συνηγόρου του πολίτη, η εισαγωγή επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο Αθηνών, η ανάληψη της διοίκησης δημόσιων οργανισμών από μανάτζερ, η ανεξάρτητη εκτίμηση και αξιολόγηση των επιχειρήσεων αποτελούν μόνο μερικά παραδείγματα, που συνετέλεσαν στην αύξηση της αυτοδέσμευσης των κυβερνήσεων. Ωστόσο, η ένταξη στην ΟΝΕ, παρά τα θετικά της αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας όπως είναι το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί με τη βοήθεια διαφόρων δεικτών, η σημαντική μείωση των επιτοκίων και του συναλλαγματικού κινδύνου, ο πληθωρισμός επί σειρά ετών είναι υψηλότερος από τον μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ, ο υψηλός βαθμός φτώχειας, κοινωνική ανισότητα, κλπ.

3.2 Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας

Η ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη στην ΟΝΕ στηρίχθηκαν τόσο σε ενδογενείς (οι διεθνείς οικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις, καθώς και η πορεία των τιμών των πρώτων υλών) όσο και σε εξωγενείς (το μίγμα οικονομικής πολιτικής που θα εφαρμόζεται και ιδιαίτερα η δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική) παράγοντες.

Κύριο ερώτημα που ακούγεται πολύ στις μέρες μας λόγω οικονομικής κρίσης είναι ‘Αν συμφέρει την Ελλάδα η έξοδος της από την ΕΕ;’

Η απάντηση θα λέγαμε ότι περιέχει θετικούς και αρνητικούς παράγοντες που φαίνονται από την παρουσία της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια στην ΕΕ. Οι αρνητικοί παράγοντες έχουν σχέση με *Οικονομικές ανισότητες, αύξηση της παραοικονομίας, αύξηση της ανεργίας – με ότι αυτό συνεπάγεται -, χαμηλού επιπέδου ποιότητας παιδείας, ψηφιακό χάσμα, αύξηση της διαφθοράς, γραφειοκρατία, χαμηλού επιπέδου παράσχθουσας υγείας,*

εξαιρέσεις έργων, περιβαλλοντικά προβλήματα. Από την άλλη τα θετικά που προκύπτουν είναι Συμμετοχή στο κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα Κοινή Αγροτική Πολιτική, Διαρθρωτικά Ταμεία και Πολιτική, χρηματοδότηση έργων υποδομής, Πολιτικά οφέλη, Μεγάλη Αγορά, Οφέλη για τους πολίτες στην Υγεία, Προστασία περιβάλλοντος, Οφέλη για τους πολίτες στην Παιδεία, ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας

Ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ένταξης μας στη Νομισματική Ένωση (*παρά τα θετικά της κατά τα άλλα αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής*) είναι πως δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Τέτοια προβλήματα αποτελούν το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο διαπιστώνεται για παράδειγμα από το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, η ανεργία, η οποία υποχωρεί με μεγάλη βραδύτητα, ο πληθωρισμός, όπου επί σειρά ετών είναι υψηλότερος από το μέσο όρο πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, ο υψηλός βαθμός φτώχειας που συνεχίζει να υπάρχει, αφού η ανάπτυξη που επιτεύχθηκε την τελευταία δεκαετία δεν αφορούσε όλες τις περιοχές και όλους τους κλάδους και το δημογραφικό πρόβλημα που παρατηρείται στην Ελλάδα και που εξελίσσεται με τέτοιο τρόπο, ώστε σε κάποια χρόνια θα ξεκινήσει να συρρικνώνεται το εργατικό δυναμικό.

3.3 Παρουσίαση Έρευνας - Στάσεις απέναντι στο ευρώ - Κοινωνική διαστρωμάτωση όσων επιθυμούν έξοδο από το ευρώ και επιστροφή στη δραχμή²

Στο σημείο αυτό πρόκειται να παρουσιαστεί μια έρευνα σχετικά με την στάση απέναντι στο ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τις δύο έρευνες της **Public Issue**, τον Μάιο και τον Σεπτέμβριο του 2011, η αρνητική γνώμη για το ευρώ σήμερα έχει μειωθεί (34%) σε σχέση με την προηγούμενη άνοιξη (40%). Οι γυναίκες είναι πιο αρνητικές (Σεπτ. 2011:

---

² Αλέξανδρος Μπίστης, 23/10/2011

38%, Μάι. 2011: 46%) από τους **άνδρες** (Σεπτ. 2011: 30%, Μάι. 2011: 33%), ενώ ενδιαφέρον είναι ότι οι **νεότερες ηλικίες** εμφανίζονται πιο αρνητικές από τις **μεγαλύτερες** (Σεπτ. 2011: 18-24: 43%, 45-54: 33%, 65+: 23%, Μάι. 2011: 18-24: 40%, 45-54: 42%, 65+: 28%).

Όσο χαμηλότερο το **μορφωτικό επίπεδο** τόσο μικρότερη και η αποδοχή του ευρώ (Σεπτ. 2011: απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: 38% αρνητικοί, δευτεροβάθμιας: 37%, τριτοβάθμιας: 27%, Μάι. 2011: πρωτοβάθμια 51% αρνητικοί, δευτεροβάθμια: 35%, τριτοβάθμιας: 42%), ενώ ανά **επαγγελματική κατηγορία**, αρνητικός είναι ένας στους δύο ανέργους (Σεπτ. 2011: 48%, Μάι. 2011: 59%), μία στις τρεις νοικοκυρές (Σεπτ. 2011: 36%, Μάι. 2011: 37%), ένας στους τρεις εργοδότες/αυτοαπασχολούμενους (Σεπτ. 2011: 36%, Μάι. 2011: 35%), ένας στους τρεις μισθωτούς δημόσιου (Σεπτ. 2011: 31%, Μάι. 2011: 50%) και ιδιωτικού (Σεπτ. 2011: 32%, Μάι. 2011: 44%) τομέα και ένας στους τέσσερις συνταξιούχους (Σεπτ. 2011: 25%, Μάι. 2011: 32%).

Την πιο αρνητική στάση έναντι του ευρώ έχουν οι **ψηφοφόροι** του ΚΚΕ, καθώς είναι οι μόνοι που το απορρίπτουν πλειοψηφικά (Σεπτ. 2011: θετική 44%, αρνητική 51%, Μάι. 2011: 46%-54%). Από τους υπόλοιπους πολιτικούς χώρους αρνητικοί είναι σχεδόν τέσσερις στους δέκα (Σεπτ. 2011: 38%, Μάι. 2011: 59%) ψηφοφόροι του ΛΑΟΣ, ένας στους τρεις ψηφοφόρους της ΝΔ (Σεπτ. 2011: 31%, Μάι. 2011: 33%) και του ΣΥΡΙΖΑ (Σεπτ. 2011: 29%, Μάι. 2011: 41%) και ένας στους τέσσερις (Σεπτ. 2011: 26%, Μάι. 2011: 31%) ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ.

Θετική γνώμη για επιστροφή στη δραχμή

Το ενδεχόμενο επιστροφής στη δραχμή θεωρείται σήμερα θετική εξέλιξη για τη χώρα από έναν στους επτά (Σεπτ. 2011: 15%, Μάι. 2011: 16%) ερωτώμενους, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα **κατώτερα στρώματα** εμφανίζονται θετικότερα από τα **ανώτερα** (Σεπτ. 2011: «Ζουν άνετα»: 5% υπέρ της επιστροφής στη δραχμή, «Τα καταφέρνουν»: 11%, «Τα καταφέρνουν

με δυσκολία»: 13%, «Αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία»: 20%, Μάι. 2011: «Ζουν άνετα»: 7% υπέρ της επιστροφής στη δραχμή, «Τα καταφέρνουν»: 10%, «Τα καταφέρνουν με δυσκολία»: 15%, «Αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία»: 26%).

Επιστροφή στη δραχμή επιθυμούν σήμερα ένας στους επτά **άνδρες** και μία στις επτά **γυναίκες** (Σεπτ. 2011: 15% ανδρών και γυναικών, Μάι. 2011: 18% των ανδρών και 14% γυναικών), δύο στους δέκα ερωτώμενους μεταξύ 25 – 44 ετών και ένας στους δέκα ερωτώμενους όλων των άλλων **ηλικιακών κατηγοριών** [Μάι. 2011: ένας στους τέσσερις 18-34 (24%), δύο στους δέκα 35-54 & 65+ (17%) και ένας στους δέκα 55-64 (8%)]. Όσο πιο χαμηλό είναι το **μορφωτικό επίπεδο** τόσο αυξάνεται η εκτίμηση ότι το εθνικό νόμισμα θα ήταν καλύτερο για τη χώρα, καθώς το επιθυμούν ένας στους πέντε (Σεπτ. 2011: 21%, Μάι. 2011: 23%) απόφοιτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ένας στους έξι (Σεπτ. 2011: 16%, Μάι. 2011: 13%) δευτεροβάθμιας και ένας στους δέκα (Σεπτ. 2011: 10%, Μάι. 2011: 17%) τριτοβάθμιας. Επίσης, ως προς τη **θέση στην απασχόληση**, θετική εξέλιξη θεωρείται η επιστροφή στη δραχμή από δύο στους δέκα ανέργους (Σεπτ. 2011: 22%, Μάι. 2011: 24%), μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα (Σεπτ. 2011: 19%, Μάι. 2011: 16%) και εργοδότες/αυτοαπασχολούμενους (Σεπτ. 2011: 19%, Μάι. 2011: 15%), καθώς και από έναν στους δέκα συνταξιούχους (Σεπτ. 2011: 12%, Μάι. 2011: 16%), μισθωτούς του δημόσιου τομέα (Σεπτ. 2011: 11%, Μάι. 2011: 26%) και μία στις δέκα νοικοκυρές (Σεπτ. 2011: 11%, Μάι. 2011: 0%).

Με τη δραχμή θα είναι καλύτερα τα πράγματα για τη χώρα σύμφωνα με σχεδόν έναν στους έξι κατοίκους **ημιαστικών** (Σεπτ. 2011: 17%, Μάι. 2011: 19%) και **αγροτικών** (Σεπτ. 2011: 17%, Μάι. 2011: 16%) περιοχών έναντι ενός στους επτά (Σεπτ. 2011: 14%, Μάι. 2011: 15%) κατοίκους **αστικών** περιοχών.

Συμπεράσματα έρευνας

Μειοψηφική είναι στην ελληνική κοινή γνώμη η αρνητική εικόνα για το ευρώ καθώς και η άποψη ότι **μια επιστροφή σε εθνικό νόμισμα θα ήταν καλή εξέλιξη για τη χώρα, αλλά σε καμία περίπτωση αμελητέα**. Ωστόσο, οι κοινωνικές ομάδες που την υποστηρίζουν (κυρίως λαϊκά στρώματα, με χαμηλό μορφωτικό και βιοτικό επίπεδο, αλλά και οι νεότερες ηλικιακές κατηγορίες που νιώθουν ότι δεν έχουν μέλλον) διαπνέονται από αρκετές αντιφάσεις, με συνέπεια να μην μπορούν να συναπαρτίσουν ένα συμπαγές και συνολικό κοινωνικό αίτημα. Όπως σχολιάζει ο Γ. Μαυρής «τα δομικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής υποστήριξης στο Ευρώ, δεν τροποποιούνται αισθητά. Για παράδειγμα, η αποδοχή του παραμένει υψηλότερη μεταξύ των μεγαλύτερων ηλικιών, και μεταξύ των περισσότερο ευάλωτων και πληττόμενων ομάδων του πληθυσμού, όπως οι συνταξιούχοι. Είναι όμως εντυπωσιακό το γεγονός, ότι η μεγαλύτερη άνοδος της κοινωνικής υποστήριξης προς το Ευρώ, στο διάστημα που έχει μεσολαβήσει από τον περασμένο Μάιο, παρουσιάζεται εκεί ακριβώς που θα περίμενε κανείς το ακριβώς αντίθετο, δηλαδή μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων που πλήττονται περισσότερο βίαια από την κρίση και τα μέτρα. [...] Η άνοδος εντοπίζεται μεταξύ των νεότερων ηλικιακών ομάδων (+8% στην ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών και +11% στην ηλικιακή ομάδα 35-44 ετών), των μισθωτών (+11%) και κυρίως των ανέργων (+14%). Η εμφάνιση της σημερινής κρίσης χρέους στην οποία έχει βυθισθεί η Ελλάδα και το επακόλουθο γενικευμένο κύμα (οικονομικής και γεωπολιτικής) ανασφάλειας που έχει κυριαρχήσει, εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη αυτής της κοινωνικής στάσης».

Το ζητούμενο, επομένως, είναι η διαμόρφωση μιας πολιτικής πρότασης που θα καθιστά ξεκάθαρο ότι ούτε η επιστροφή στη δραχμή αποτελεί από μόνη της θετική εξέλιξη για την κοινωνία, ούτε η παραμονή στο ευρώ από μόνη της αρνητική, αλλά ότι και οι δύο εκδοχές αποτελούν εργαλείο που, ανάλογα με το ποιες κοινωνικές δυνάμεις καλούνται να το διαχειριστούν, αποκτούν θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Το βασικό στοίχημα είναι η ανατροπή των συσχετισμών που σήμερα, είτε με ευρώ είτε με δραχμή, αποφασίζουν και πράττουν σε βάρος

των συλλογικών κοινωνικών συμφερόντων, κατά συνέπεια και η Αριστερά δεν έχει κανένα λόγο να μετατρέπει σε φετίχ καμία από τις δύο απόψεις. Αντίθετα, οφείλει να αναδείξει τις βασικές κοινωνικές διχοτομίες και συγκρούσεις συμφερόντων που οδηγούν σήμερα στην περιθωριοποίηση ευρύτατων τμημάτων της κοινωνίας, ως επακόλουθο μιας σκληρά ταξικής πολιτικής η οποία επιχειρεί να αμβλύνει τις συνέπειες της σφοδρής συστημικής κρίσης του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΥΡΩ Η΄ ΔΡΑΧΜΗ

1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:
2. ΦΥΛΟ: ΑΡΡΕΝ
ΘΥΛΗ
3. ΗΛΙΚΙΑ:
4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ
ΜΕΣΗ
ΑΝΩΤΑΤΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
5. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:
6. ΠΕΡΙΟΧΗ: ΑΣΤΙΚΗ
ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ
7. ΠΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΕΠΕΔΡΑΣΕ ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ;
ΘΕΤΙΚΑ
ΑΡΝΗΤΙΚΑ
ΑΔΙΑΦΟΡΑ
8. ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΕ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ;
ΝΑΙ
ΟΧΙ
9. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΛΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ;
ΝΑΙ
ΟΧΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Στην έρευνα που διεξήχθη συμμετείχαν 100 άτομα τα οποία σε ένα ποσοστό 95% ανήκουν στο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας που υπηρετούν στην Αθήνα, το υπόλοιπο 5% προέρχεται από διάφορους επαγγελματικούς κλάδους .

Το ποσοστό του 6% ανήκει στις γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα και το υπόλοιπο 94% ανήκει στους άντρες συμμετέχοντες.

Τα άτομα αυτά προέρχονται απ'όλα σχεδόν τα επίπεδα γνώσεων οπότε μας παραθέτουν την άποψη τους σαν ένα αντιπροσωπευτικό ποσοστό για κάθε επίπεδο ώστε να έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη για το τι πιστεύουν ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο τους. Έχουμε 31% επί του συνόλου που έχουν υποχρεωτική εκπαίδευση ,16% επί του συνόλου που έχουν μέση εκπαίδευση και 52% επί του συνόλου που έχουν ανώτατη εκπαίδευση. Δεν υπήρχε κανένας συμμετέχοντας που να δήλωσε ότι κατέχει μεταπτυχιακό.

Τα άτομα που συμμετέχουν στην έρευνα στην πλειοψηφία τους προέρχονται και διαμένουν σε αστική περιοχή (91%)και το υπόλοιπο 9% είναι στην επαρχία.

Εντυπωσιακό είναι το αποτέλεσμα στην ερώτηση "Πως πιστεύετε ότι επέδρασε το ευρώ στην κοινωνία μας ;".Εδώ η κοινωνία μας ακόμα και τώρα είναι διχασμένη. Το 58% πιστεύει ότι επέδρασε θετικά, το 40% πιστεύει το άκρως αντίθετο και μόλις το 2% πιστεύει ότι η επίδραση είναι αδιάφορη.

Σε αντίθεση με την προηγούμενη ερώτηση που η κοινωνία μας δείχνει αναποφάσιστη ,στην ερώτηση "Προτείνετε να παραμείνει η χώρα μας στην Ευρωζώνη ;" Το 82% προτείνει να παραμείνει η χώρα μας στην Ευρωζώνη και μόνο το 18% θέλει να εξέλθουμε από αυτήν.

Τέλος ,στην τελευταία ερώτηση φαίνεται η απόλυτη απογοήτευση του Έλληνα πολίτη από του πολιτικούς της χώρας του διότι το 100% απαντάει την ερώτηση: "Πιστεύετε ότι οι πολιτικοί μας χειριστήκαν καλά το θέμα του χρέους ;"ΑΡΝΗΤΙΚΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΕΥΡΩ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΙΟ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟ Η΄ ΑΠΩΘΗΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ; ΜΗΠΩΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΤΟ ΙΔΙΟ;

Σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι Έλληνες πολίτες μένουν αδιάφοροι απέναντι στην επίδραση που είχε στην χώρα μας.

Σύμφωνα με τις πηγές μας το 2011 η γνώμη των Ελλήνων για το Ευρώ ήταν διφορούμενη. Υπήρχε μεγάλο ποσοστό που το θεωρούσε ‘‘ελκυστικό’’ και πιστεύουν ότι θα φέρει ανάπτυξη στην Ελλάδα αλλά υπήρχε και ένα σεβαστό ποσοστό που υποστήριζε ότι η επιστροφή στη δραχμή θα ήταν πιο ωφέλιμη για την εξέλιξη της χώρας μας.

Σε αντίθεση με τις πηγές μας που αντλήθηκαν πριν από ένα χρόνο ακριβώς ,το 2012 μετά την εξαγωγή της έρευνας σε 100 Έλληνες πολίτες τα συμπεράσματα έχουν αλλάξει κατά πολύ. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι το Ευρώ δεν επέδρασε θετικά στην εξέλιξη της ανάπτυξης της χώρας μας παρόλο αυτά το συντριπτικό ποσοστό 82% δεν θέλει να φύγουμε από την Ευρωζώνη. Αυτό κατά πάσα πιθανότητα οφείλεται στις πλέον ξεκαθαρισμένες συνέπειες που θα έχει η χώρα μας στην πιθανή έξοδο της από την Ευρωζώνη (στάση πληρωμών, έλλειψη πετρελαίου, έλλειψη φαρμάκων και τροφίμων σε πρώτη φάση).

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι μέσα σε ένα χρόνο έχει μεταβληθεί αρκετά η γνώμη του Έλληνα πολίτη για το Ευρώ και αυτό πιθανότατα να συνεχιστεί σε βάθος χρόνου.

Διανύουμε μια περίοδο όπου αιωρούνται τα ακόλουθα ερωτήματα *‘συμφέρει μια έξοδος της Ελλάδας από το Ευρώ;’, ‘Ευρώ ή Δραχμή;’, ‘μπορούν οι Έλληνες να τα καταφέρουν χωρίς ευρωπαϊκή οικονομική βοήθεια;’* κλπ. Υπάρχουν πολλοί υπέρμαχοι και για τις δυο απαντήσεις. Ας αναλύσουμε τους υπέρμαχους της επανόδου στην δραχμή όπου στηρίζουν σχεδόν όλη την επιχειρηματολογία τους στο ότι οι ελληνικές εξαγωγές θα γίνουν πιο ανταγωνιστικές στις διεθνείς αγορές και θα βοηθήσουν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η απάντηση στην παραπάνω επιχειρηματολογία έρχεται από την οικονομική θεωρία όπου πουθενά δεν συνδέει την τιμή συναλλάγματος με το διεθνές εμπόριο της χώρας, παρά μόνο όταν υπάρχουν βραχυπρόθεσμες ανισορροπίες στο ισοζύγιο πληρωμών που μπορούν, για βραχυπρόθεσμο διάστημα, να κλείσουν με μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Ενδεικτικά ας δούμε εάν ισχύει κάτι τέτοιο και στην περίπτωση που η χώρα βγει από την ευρωζώνη και υιοθετήσει την δραχμή. Στην περίπτωση αυτή η χώρα έχει δυο ενδεχόμενα:

- α) να μην υποτιμήσει την νέα δραχμή και
- β) να την υποτιμήσει.

Οι υπέρμαχοι της παραπάνω θεωρίας μιλούν για κέρδος στις εξαγωγές, άρα θεωρούν ότι η νέα δραχμή, αμέσως μετά την εισαγωγή της, θα υποτιμηθεί. Εάν η νέα δραχμή υποτιμηθεί, τα ενδεχόμενα πάλι είναι δύο:

- α) η υποτίμηση να είναι μικρή, πχ της τάξης 10-15% και
- β) η υποτίμηση να είναι μεγάλη, σύμφωνα με τα σενάρια που ακούγονται, μεγαλύτερη από 40% (σενάριο UBS) μέχρι 60%.

Το σενάριο της μικρής υποτίμησης, έστω και εάν υιοθετείται από ορισμένους οικονομολόγους που προτείνουν την δραχμή, δεν μπορεί να σταθεί, λαμβάνοντας υπόψη το τεράστιο κόστος μετάβασης από το ευρώ στο νέο νόμισμα. Είναι λοιπόν αδιανόητο για μια κυβέρνηση να προχωρήσει σε ένα

τέτοιο εγχείρημα έχοντας ως στόχο μια υποτίμηση της τάξης του 10-15%. Άρα το πιθανότερο σενάριο είναι αυτό της πολύ μεγάλης υποτίμησης της νέας δραχμής. Από την στιγμή που θα εισαχθεί η νέα δραχμή με μια υποτίμηση 40% και πάνω, το νέο νόμισμα από την γέννηση του θα χάσει την αξιοπιστία του και οι πολίτες δεν θα το εμπιστεύονται. Για παράδειγμα, εξαγωγικές επιχειρήσεις δεν θα δραχμοποιούν το συνάλλαγμα, αλλά θα το κρατούν σε τράπεζες του εξωτερικού, και συνεπώς δεν θα υπάρχει μέρος της προβλεπόμενης εισροής συναλλάγματος. Μετά την μεγάλη αυτή υποτίμηση, οι τιμές των εισαγόμενων προϊόντων θα αυξηθούν ανάλογα (πχ. πετρέλαιο, πρώτες ύλες, τρόφιμα). Άρα ο πληθωρισμός θα αυξηθεί ραγδαία με δυο σημαντικές επιπτώσεις. Αφενός μεν τα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή θα χάσουν σχεδόν άμεσα το όποιο πλεονέκτημα της υποτίμησης και αφετέρου οι εργαζόμενοι της χώρας θα απαιτήσουν αυξήσεις στους μισθούς για να καλύψουν τις απώλειες από τον πληθωρισμό. Η κυβέρνηση θα έχει δύο εναλλακτικές σε αυτήν την περίπτωση.

- Είτε να ικανοποιήσει το αίτημα των εργαζόμενων και να αυξήσει τους μισθούς, προκαλώντας πλέον την έναρξη ενός νέου φαύλου κύκλου πληθωρισμού, είτε
- να μην ικανοποιήσει αυτό το αίτημα, ακολουθώντας μια νέα αντιπληθωριστική πολιτική.

Μετά από τόσα χρόνια ύφεσης και μείωσης των πραγματικών μισθών μετά το 2009 και διαθέτοντας πλέον η κυβέρνηση το δικαίωμα να «κόβει» χρήμα, το πιθανότερο είναι να ικανοποιηθούν αυτά τα αιτήματα με αποτέλεσμα την επιτάχυνση το πληθωρισμού.

Με την έξοδο της χώρας από την ευρωζώνη και λόγω των προβλημάτων που θα δημιουργηθούν στο χρηματοπιστωτικό τομέα, οι στρόφιγγες της ρευστότητας από τις διεθνείς αγορές και την ΕΚΤ θα κλείσουν εντελώς. Έτσι, αφενός μεν η χώρα θα πρέπει να εισάγει όσο ακριβώς θα εξάγει, δηλαδή, στην καλύτερη περίπτωση με στοιχεία του 2010 μόλις 21,5 δις όπου λόγω της ραγδαίας ανόδου του κόστους της ενέργειας και των πρώτων υλών, τα

Ελληνικά προϊόντα δεν θα έχουν την ανταγωνιστικότητα που αναμένουν οι υποστηρικτές της νέας δραχμής. Ταυτόχρονα, λόγω των προβλημάτων ρευστότητας θα καταστεί πολύ δύσκολη η εξαγωγική δραστηριότητα. Ήδη, σήμερα, εντός ευρωζώνης, οι εγγυητικές επιστολές των ελληνικών τραπεζών δεν γίνονται αποδέκτες από ξένους εταίρους των ελληνικών επιχειρήσεων και απαιτούν άμεσα ρευστότητα.

Βιβλιογραφία

Jonathan Eaton, Samuel Kortum, 2002, *“Technology, Geography and Trade”*, *Econometrica*, τόμος 70, τεύχος 5, 1741-1779.

Βαθούλκα Ελένη (2009), «Η Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας – Τα τελευταία 10 χρόνια»

Γκαργκάνας Νίκος (2005), «Η Ενιαία Νομισματική Πολιτική της ΕΚΤ».

Καραντώνης Ηλίας (2005), *Διεθνείς οικονομικές σχέσεις, Τόμος Β*, εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη α.ε., Θεσσαλονίκη

Μαζοκοπάκη Όλγα (2012), «Η ευρωπαϊκή ενοποίηση και η συμβολή των κοινοτικών πλαισίων στηριξης στην ελληνική οικονομία και ανάπτυξη»

Μπίστης Αλέξανδρος (2011), «Στάσεις απέναντι στο ευρώ - Κοινωνική διαστρωμάτωση όσων επιθυμούν έξοδο από το ευρώ και επιστροφή στη δραχμή - Public Issue (Μάιος 2011 & Σεπτέμβριος 2011)».

Παπαδημητρίου Γιώργος (2003), «Η θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος», Τόμος: Η προοπτική του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Πρακτικά Ημερίδας, Φιλεκπαιδευτική Εταιρία (Στοά του Βιβλίου), σ. 23-29 Αθήνα.

Τσαγκαράκη Ελευθερία (2010), «Διεθνές Εμπόριο και Συναλλαγματική Ισοτιμία. Η περίπτωση της Ευρωζώνης»

